

ŽELEZNIČAR

GLASILO SLOVENSkih ŽELEZNIŠKIH NASTAVLJENCEV

UREDNIŠTVO
se nahaja v Trstu ulica Boschetto 5,
Telefon 1570.
UPRAVNIŠTVO
Dunaj V. — Zentagasse 5.

Izhaja v Trstu 1 in 15 vsaki mesec
Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.
ooo Rokopisi se ne vračajo. ooo

Naročnina:
za celo leto 4.40 K
za pol leta 2.20 K
za četrto leta 1.10 K
Posamezna številka 18 vin.

BOŽIČ.

Le nekaj ur še in zopet bodo zapeli zvonovi raz visokih zvonikov, naznanjajoč krščanskemu ljudstvu prihod Odrešenika. Cerkev bodo krasno okinčane in razkošno razsvetljene, nepregledne množice tlačenega naroda bodo pa o polnoči hitele proti njim, da dostojno pozdravijo Njegov prihod. Mašniki bodo v fantastičnih oblekah in v sijajnem spremstvu oznanili rojstvo Krista, ljudstvu pa bo vzkipevalo srce radosti, pričakujoč rešitve. Vse to so prikazni, ki se ponavljajo leto za letom in zdé se nam takorekoč vsakdanje. In vendar je razlika med praznovanjem Odrešenikovega rojstva nekdanj in danes velikanska. Spominjamo se še živo onih dni naše mladosti, ko je v domači hiši postalo izvanredno živahno, snežene zvezdice pa so neredno padale na tla, kar je seveda povzročalo posebno najmlajšemu rodu največje veselje. Vsaka žilica v nas je bila napeta ravno tako, kakor da pričakujemo nekaj izvanrednega. Mati pa je pospešila svoje korake in njena navadna pota iz kuhinje v sobo, klet itd. so se podvojila. Snažilo se je na vseh koncih in krajih, kakor da pričakujemo prihod izrednega gosta, katerega hočemo z vsemi običajnimi častmi sprejeti. Najskrivnostnejša in menda tudi najvažnejša opravila, so se pa opravljal v poznih večernih in zgodnjih jutranjih urah in deca, ki ni hotela priti v tem času z materinimi burklami v dotiko, se je potuhnjeno skrivala pod odejo gledajoč z enim očesom iz kake luknje na izvanredno materino početje. Slednja se seveda za vse to ni brigala, nje misli so bile osredotočene na nje važne opravke in vsaka poteza v njenem obrazu je dokazovala veliko materino skrb. In kako tudi ne? Saj se je blizal Svet večer, torej tisti večer, kjer naj bi vsa družina zadovoljno združena sedela ob gorko zakurjeni peči, uživala skupno prihranke trudapolnega dela in se vsaj pri tej priliki povzdignila nad vsakdanje skrbi za obstanek se bojujočega človeka. Oče je stopil iz stranske čumnate in pazno vrata priprl, kakor da hoče nekaj zakriti. Zadovoljno mu je splaval pogled po sobi ter se ustavil pod pridnimi materinimi rokami, ki so pravkar zamotale zadnji z orehi posuti kolač. Predpriprave so bile s tem končane in kmalu je vsa družina zginila v svojih posteljah vesele se že vnaprej prihodnjega večera. V rani jutranji uri je bilo že zopet vse na nogah. urediti je bilo še raznih malenkosti, potem pa se pripraviti na dostojno praznovanje tistega večera, katerega so mladi in stari tako težko in nestrpnostno pričakovali.

Tako je bilo nekdanj — in to še pred nedolгим. V teku zadnjih par let se je pa tudi v tem oziru s starimi šegami in običaji prav temeljito pomedlo, kajti razdirajoča moč kapitalizma se tudi pred domačim svetiščem ni ustavila. Oni vzvišeni občutki vselega pričakovanja, ki so osrečevali vsaj trenutno nekdanjo mladino, so današnjemti

naraščaju neznani, neznani vsaj v tistih krogih, ki tvorijo veliko večino. Nervozna marljivost proletarske gospodinjice, ki je nekoč posvečala zadnji teden pred Božičem edino le svoji družini, je danes napravila prostor drugi marljivosti. Ne tlačijo je več skrbi za priprave dostojnega praznovanja božičnice, pač pa jo muči vsakdanja skrb za neobhodno potrebno. Dobro in okusne kolače in potvice zvoné v tšesih proletarske dece le tedaj, če jim stara mati v ljudskih basnih o njih pripoveduje. Zato pa tem bolj poznajo izredne lastnosti trompirja, fizola, zelja itd. torej vseh tistih snovi, ki današnji proletarski družini napravljajo največ skrbi, in ki so izbrisale iz srca sarišev vse tiste srečne utise izza svoje mladosti, katerih svojim otrokom ne morejo več nuliti.

In to so posledice našega »najboljšega« družabnega reda, tistega reda, ki ga proslavlja katoliški duhovnik v fantastičnem ornatu tudi ob priliki polnočnice.

»Družinsko življenje hočejo razbiti! Svobodno ljubezen hočejo iveriti! Grešniki so katere Bog kaznuje!« tako in enako se bo glasilo iz raznih lec in svetohlinsko bodo odobraval z zavitiimi očmi razne tercijalke v krilih in hlačah te izbrube fanatizma.

Mi pa in z nami še tsoči vemo, kje tiče vzroki neugodno spremenjenih razmer. Poznamo tiste, ki so razdmžili družino in poznamo tudi prave oboževalce svobodne ljubezni poznamo pa tudi grešnike, katere sicer ne bo Bog kaznoval, li bodo pa kruto kaznovani z bičem katerega sami pletejo.

Božičnice ne pričakujemo več s tistimi občutki, ki so jih nekdanj v nas izzvale lepe besede

Mir ljudem na zemlji!
pač pa jo pričakujemo v znamenju svete prisege, da ne odnehamo v opravičenem boju toliko časa, dokler sedo zadnje konsekvence ne uresničijo beede Nazarenca, ki se je porodil v revner betlehemske hlevu in ki se zovejo:

Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe in ne stori nikomur, kar tudi ti nočeš da ti drugi storé.

Revolucija in poštavnost.

Napisal Karel Kausky.

(Dalje.)

Tozadevna mirna međa razrednega boja, ki se omejuje na nevjaška sredstva, na parlamentarizem, na stake, demonstracije, na časopisje in na ruga presijska sredstva, ima v vsaki deželi em več izgleda, čim večjo veljavo imajo demokratične pravice, čim več političnega i gospodarskega vpogleda ima prebivalstvo in čim bolj se obvladuje.

Od dveh nasprotnikov hrani v enakih okolnostih tisto hladno kri, i se čuti močnejšega. Kdor pa ne veruj v svojo stvar, prav hitro vzkipi in izgubi olast med seboj.

V vseh deželah moderé kulture pa je

proletarijat tisti razred, ki od vseh najkrepkeje veruje vase in svojo stvar. Pri tem se ne udaja nobenim iluzijam; opazovanje zgodovine zadnje človeške dobe mu pokazuje neprestano napredovanje; in zasledovanje denašnjega razvoja mu daje gotovost, da je njegova zmaga neizogibna. Ni pričakovati, da bi proletarijat v deželi, kjer je visoko razvit, vzkipel, izgubil oblast nad seboj in začel pustolovsko politiko. Tem manj je pričakovati, čim večja je izobrazba, vpogled delavskega razreda in čim demokratičnejša je država.

Enakega zaupanja pa niso deležni vladajoči razredi: vidijo in čutijo, da pešajo od dne do dne, vse bolj nervozni in plahi postajajo in zatorej vse manj preračunljivi. Vsak hip mora biti človek pripravljen, da obnore, da se v blazni slepoti vržejo na nasprotnika ne glede na rane, ki jih nakopljejo vsej družbi in sami sebi, ne glede na opustošenje, ki jih s tem zagreše.

Politični položaj proletarijata opravičuje mnenje, da bo poskušal čim dalje z omenjenimi »postavnimi« metodami. Nevarnost, da se to stremljenje izjalovi je predvsem nervozno razpoloženje vladajočih razredov.

Državniki vladajočih razredov si večji del žele, da pobesné ne le vladajoči razredi sami, temveč tudi vse indiferentne mase in sicer čimprej, preden je socialna demokracija krepka dovolj za odpor. To se jim zdi edina možnost, da zavlečejo zmago socialne demokracije za nekaj let. Pač igrajo v tem slučaju va banque, zakaj če se buržoaziji ne posreči, da v tej pobesnelosti porazi proletarijat, potem se upehana zgrudi tem prej in socialna demokracija triumfira tem prej. Ampak politiki vladajočih razredov so večinoma že v razpoloženju, ko se jim zdi, da morajo zastaviti vse na eno karto. Državlansko vojno zbuja iz strahu pred revolucijo.

Socialna demokracija pa nima nobenega vzroka za tako obupano politiko, temveč mora gledati, da se pobesnelost vladajočih, če je že neizogibna, zavleče kar najdalje, da nastopi še le tedaj, ko je proletarijat že močan dovolj, da besno meščanstvo na kratko porazi in ukroti, da je ta spopad poslednji in da so opustošenja, ki jih napravljajo in žrtve, ki jih terja, čim manjše.

Izogibati, celo pobijati mora vse, kar bi bilo nesmiselno izzivanje vladajočih razredov, kar bi njih državnikom dajalo pretvezo, da pripravijo purgarijo in njen privesek do protisocialistične norosti. Če izjavlja za nesmiselno in za škodljivo vsako snovanje revolucij in če temu spoznanju primerno ravna, tedaj pač ne državnim pravdnikom na ljubo, temveč v interesu borečega se proletarijata. In v tem je naša socialna demokracija edina z vsemi bratskimi strankami. Zategadelj še državnikom vladajočih razredov doslej ni bilo mogoče, da bi nastopili proti borečemu se proletarijatu po željah svojega srca.

Dasi je politični vpliv socialne demokracije razmeroma še majhen, pa je vendar v modernih državah že premogočna, da bi meščanski politiki pometali z njo. Odrednice in strahovanja jim nič ne pomagajo; prizadete le ogorčujejo, ne da bi jih ostrašile in zmanjšale njih bojevitost. Vsak poskus z izdatnimi odredbami, ki bi proletarijat napravile za boj nesposoben, zbuja nevarnost meščanske vojne, ki povzroča, pa naj bo njen izid kakršenkoli, strahovita opustošenja. To je vsakemu jasno. In če si meščanski politiki še tako žele, da preskusijo čimprej moč socialne demokracije, nečejo meščanski trgovci nič vedeti o tem eksperimentu, ki lahko uniči vsakega izmed njih, vsaj tako dolgo ne, dokler so trezni, dokler niso pobesneli. Potem seveda je purgarja dobiti za vse; bolj ko je strahopeten, blaznejše vpije po krvi.

(Dalje prihodnjič).

Rauki draginje.

Kakor živa prirodna sila je človeško stremljenje po boljšem življenju; neznatno na videz giblje vse: skale tre, gore premike in grandiozna slika človeške zgodovine je njegovega nevidnega dela sad. Sedanji družabni in gospodarski red postavlja temu stremljenju težke zapreke na pot in z vseh strani sveta prihajajo poročila o moreči bedi. Mogočna gibanja, ki jih snuje proti sedanjim razmeram stremljenje po boljšem življenju, dokazujejo, da v tej družbi ni prostora za nas, da ta zanikrna družba milijonom ljudi noče ali pa ne more preskrbeti dovolj kruha.

Kjer dohodek zadošča za razkošno potratno in za kulturne potrebe, je draginja pač neprijeten gost, ki oznanja slabejše, manj udobno življenje, ampak življenju samemu pa ni nevarna. Kjer pa je dohodek komaj za najpotrebnejše, tam žuga draginja življenju, stiska ljudem stanovanje, odmika jim skledo in trga jim oblačilo s telesa. Za cele sloje prebivalstva pomenja draginja povratek v civilizirano barbarstvo.

Po pravici lahko vprašamo: kaj imamo od tega, da živimo v meščanski družbi, če nam za naše trdo delo ne daje niti tega, kar potrebujemo za življenje in če trpi v svoji organizaciji naprave, ki imajo naravnost namen, da oteže in zagrene delavstvu življenje?

Z vseh strani sveta prihajajo poročila, da ljudstvo ne more ne živeti, ne umreti: za življenje ima premalo, za smrt ima preveč. Napredujoča draginja se plazi mimo proletarskih domov o belem dnevu kakor strah — smrt in lakota sta njeni spremljevalki. Na Francoskem, v Belgiji, na Nemškem, v Avstriji in na Ogrskem, postaja vse dražje,

kar mora delavec kupiti, in le to kar prodaja, le njegova delovna sila zaostaja v ceni; delavske mezde so kakor obtičale na mrtvi točki in se ne ganejo nikamor.

Draginja bo v kratkem najvažnejše vprašanje svetovne politike, če imajo prav tisti ekonomski, ki v sedanji draginji ne vidijo le mimogredočega pojava, temveč katastrofalno stopnjo gospodarskega razvoja, nujen stadij sedanje gospodarske anarhije.

Najboljša pridobitev delavskega gibanja je zboljšanje gospodarskih razmer delavskih družin. Ampak to zboljšanje je bilo zmerom nezadostno. Dognano je, da se je položaj ostalih družabnih slojev, predvsem delodajalcev, neprimerno bolj zlepšal, kakor položaj delavcev. Vendar moramo priznati, da se je v zadnjih desetletjih zvišala mezda vsem delavskim panogam brez izjeme, in da se je delovni čas skrajšal. Ta pojav je kratkovidne in kratkomiselne ljudi zapeljal v zmoto, da je socialistični nauk o postopnem obubožanju ljudskih mas neresničen, ker je tudi delavstvo deležno rastočega družabnega bogastva. Dejali so, da je revolucionarna preobrazba sedanjega družabnega reda popolnoma odveč, ker se v okvirju sedanje družbe neprenehoma zboljšuje položaj delavstva.

Neznanska draginja pa je kar mahoma pokopala te optimistične misli. Oni, ki so upali, da naprav višja mezda konec razrednemu boju, konec delavski bedi in da zagotovi delavstvu pošteno, človeško življenje, uvidevajo sedaj, da spravlja siromašna carinska tarifa, navidna veterinaro-policijska naredba delavstvu ob sadove desetletnega intenzivnega dela. Oni, ki so trdili, da bo skrajšanje delovnega časa polagoma onemogočilo odiranje delavstva, priznavajo danes, da terja produktivnost strojev, amerikaniziranje delavnic in fabrik ob krajšem delavnem delovnem času več od mišic in od živcev, kakor prej ob daljšem delovnem času. Z drugimi besedami: Vzlic povišanju mezd, vzlic skrajšanju delovnega časa je odiranje delavstva zmerom hujše.

Razvoj svetovnega gospodarstva se giblje v liniji, ki jo prav zgovorno razglasa sedanja splošna draginja: jasno je, da delavstvo v sedanjem družabnem redu ne more pričakovati trajne in izdatno ugodnejšega položaja, in da se ne more in ne sme zadovoljiti z malimi reformami in reformicami, temveč da mora slejkoprej zbirati moč, da radikalno preokrene gospodarsko življenje.

Prav nobenega dvoma ni, da more ob sedanji znanosti poljedelska in industrijska produkcija preskrbovati ves svet z živili in da bi strah glada na sedanji stopnji tehničnih pridobitev bil človeškemu rodu lahko še

nepoznana prikazen. Ampak sedanja produkcija v poljedelstvu in v obrti sloni na profitu, na ohranitvi obstoječe družbe in starih družabnih razredov in ne zasleduje smotra, da skrbi za potrebe človeštva. In vsled tega trka sedaj na delavske duri glad. Glad je bil od nekdaj najhujši revolucionar. Obstanek družbe, ki ne daje svojim sužnjem dovolj kruha za življenje, se krega z zdravom pametjo in se ustavlja zakonom zelodca. Draginja bo nezadovoljneže po vsem svetu naglala v boj za kruh in pravico.

Nikolaj Njeguš obsojen na sedem let težke ječe.

Našim čitateljem je gotovo še v živem spominu poročilo, ki so je prinesli početkom meseca oktobra vsi listi in ki se je pečalo z nesrečnim dalmatinskim mizarjem *Njegušem*, kateri je povodom otvoritve sedanjega zasedanja avstrijskega državnega zbora, streljal raz galerije v zbornico. Tudi slovenski časopisi so prinašali poročila in iz teh smo lahko posneli gnusno lumparijo, s katero so posebno katoliški lažnjivci skušali kovati zase kapital. Najgnusnejše je seveda pisalo vodilno glasilo S. L. S. najbolj zalupan slovensko tiskan list. Zvijal se je na vse mogoče načine, resnico je po svoji stari katoliški navadi postavljal na glavo in trudil se je na vse pretege, da zvali krivdo nesrečnega dejanja na delavsko stranko in posebno na jugoslovansko socialno demokracijo. Mi smo se seveda smejali tem izbruhom ligvorske morale, kajti na jasnem smo bili takoj, da je *Njeguš* nesrečno bitje, katero je treba le pomilovati, nikakor pa obsojati. In da smo tudi to pot imeli prav nam, sijajno potrjuje porotna obravnava, ki se je vršila koncem pretečenega meseca na Dunaju. *Nikolaj Njeguš* je bil obsojen na sedem let težke ječe. Toda ker so ga spoznali dunajski porotniki krivim in ga je obsodil avstrijski senat na tako težko kazen, s tem vendar ni dokazano nič in tudi naša trditev, da mož ni normalen ni ovržena. Kdor je pazno zasledoval razpravo, ta bo razumel tudi obsodbo, kajti že prvi dan je bila očitna umetna režija v kateri se je vsa razprava vršila. Nas zanimajo le izpovedi prič, ki so deloma *Njeguša* poznale že celo vrsto let. Iz njih izpovedi je jasno posneti, da je bil *Nikolaj Njeguš* nesrečna žrtev razmer, katerih seveda ni sam provzročil. Pred vsem naj ne bo pozabljeno, da je rodom vročerkven Dalmatince katerega vežejo sorodniške vezi z divje-junaškim narodom Črnogorcev. Vsi predpogoji višje izobrazbe so mu neznani kakor veliki večini njegovih sodeželanov. In to ni njegova krivda, pač pa krivda tistih, ki žalibog danes še odločajo o usodi avstrijskih narodov v obče in seveda tudi o usodi

PODLISTEK.

Filozof.

Bilo je okoli poldneva in vendar se nama ni mudilo zapustiti ležišče, ki sva si ga izbrala za pokopališčnim zidom. Mrzla burja je brila z vso svojo silo preko golih kraških vrhov proti morju. Nad nama so drvili težki oblaki kakor bi jih podile furije. Ležala sva v visoki suhi travi med dvema groboma ter opazovala drveče oblake.

Modri oblački najinih cigaret so plavali nekaj časa okrog naju in ko so prišli višje, jih zgrabila in razpršila burja.

V tuljenje in bučanje burje se je od časa do časa pomešal raskav pisk parnika, ki ga je bilo slišati kakor krik groze. Z vaškega zvonika pa je bilo čuti melanholično zvonjenje, ki se je izgubljalo v burji in nedoločnem vršenju bližnje luke.

Pokopališče, kjer sva počivala, je bilo na rahlo nagnjenem pobočju ki je nehalo ob strmih pačinah v katere so se zaganjali peneči valovi.

Ob jasnih, solnčnih dneh je od tukaj krasen razgled, ko se zrcali sinje nebo v čisti vodi jadranskega morja. Lahni valčki so v solnčnem svitu kakor posuti z biseri. Lesketajoča ravan se na daljnem obzoru stika s

sinjim obokom. Goli kraški velikani, ki že tisoč in tisočletj. kljubujejo sili morskih valov, zro prevzeno, skoraj zaničljivo na morje, po kateren režejo brazde ponosni parniki in se zibje stotine lahkih ribiških ladij. Kakor lastavčja gnezda so priklopljene na skale bele hišice z rdečimi strehami, ki leskečejo v solnčnih žarkih liki rubini. Na vshodu se vidi dl luke, ki je s stotinami jamborov podobna gozdu, ki ga je jesenski mraz oropal listja.

Ta dan pa je bilo vse drugače. Sicer mirno morje je bilo razburkano. Visoki valovi so drvili proti sklovju in se tam razpršili v milijone atomo in visoko poganjali bele pene. Temnosivi aztrgani oblaki so se v ozadju skoraj dokali penečih valov in vse se je spajalo v sio, nepredorno steno.

Na levo ob rajnem ležišču je kvišku štrlel visok temnogr obelisk. Kričavo vdolbene zlate črke sonoma pričale, da pod tem kamnom trohnečbitje ni bil proletarec — tem se ne stavi rramornih spomenikov. Na desno je na mramornem podstavku klečal snežnobeli angel ssklenjenimi rokami. Dolgo sem zrl v ta nen kamniti obraz, kateremu je mojster znal volbsti klasične poteze.

Kdo neki počiva tu doli? Vstanem in čitam napis: »Rojena 14.jl. 1875., umrla 1. avg. 1891.«

Bila je mlada deklica, ki jo je zgodaj pokosila smrt.

Koliko upa, hrepenenja in načrtov je leglo v grob s tem bitjem? — Zopet sem legel v travo.

Pred nama je stala vrsta bornih lesenih križev na svežih gomilah. Na nje obešene tablice iz pločevine je stresala burja in povzročala posebne melodične zvoke, podobne zvoncem črede na paši. Tu pa tam je visel še kak ovenel venec, katerega suhe cvetke je trgala burja in jih odnašala proti morju.

Drugi grobovi — in teh je bilo največ — so bili že poraščeni s travo. Noben križ, nobena tablica ni pričala potomcem v imenih umrlih, ki tam počivajo — bili so neznanzi.

Torej tudi tu ni enakosti, tudi tu razlika! Narava pusti strohneti truplo bogatina ravnotako kakor truplo reveža; toda ljudje — gospodarji narave — preidejo tako radi preko naravnega. Najbolje se počutijo, ako so od svoje velike učiteljice najbolj oddaljeni, najbrž iz strahu, da bi jih pogled na resnico spominjal na njih lastno lažljivost.

Moj sopotnik, ki je dosedaj molče ležal na hrbtu in kakor jaz opazoval okolico, je s težkim vzdihom vrgel ostanek cigarete v travo.

Jugoslovanov. Da je mladenič po svoji vojaški službi, katero je vršil po izreku svojih predpostavljanih nad vse vestno in vzorno, vstopil v socialno-demokratsko stranko, le dokazuje, da je bil mladi mož na pravi poti do izobrazbe, katere mu njegova patriotska domovina ni hotela dati. Stremenje po višjem duševnem obzoru in neznosni gospodarski odnosi v Dalmaciji, so ga privedle v naše vrste, kjer se je čutil srečnega med svojimi. Žalibog mu stranka ni mogla v razmerno kratki dobi nuditi vsega, da ga reši predsodkov, ki jih je seboj prinesel v njo. In tudi to ni naša krivda. Njeguš namreč kot plemenit idealist ni znal še realno gledati. Težavno stališče stranke na jugu mu je bilo neznano, ravno tako pa tudi kulturna zaostalost jugoslovanskih narodov v obče. O socializmu je vedel le toliko, kar je slišal o njem na raznih, seveda ne preveč številnih shodih in predavanjih v Dalmaciji in pa kar je čital v skromnem strankinem časopisju, katero pa posebno v Dalmaciji izhaja večinoma v nedolžno-beli podobi, kar tudi temeljito dokazuje veliko skrb tamošnjih državnikov za izobrazbo dalmatinskega naroda. Oče mu je bil alkoholik in tudi mati se ni branila opojnih pijač, kar seveda ni ostalo brez posledic na duševni razvoj Njeguša. Vsi njegovi prijatelji in znanci so ga smatrali polnorim in v njegovem domačem kraju Šibeniku je bil splošno poznan pod značilnim imenom »mezzomatto«. Vse te okoliščine pa niso prepričale dunajskih sodnikov, da imajo opraviti z izvanrednim slučajem, da imajo opraviti s človekom, katerega duševno življenje jim je popolnoma neznano in kaznovali so ga, kaznovali kruto, izvanredno strogo. Jetničar je zaprl težka železno-okovana vrata za njim in za dobo sedmih let je iztrgan iz življenja, to pa zato ker so mu očetovi grehi onemogočili zdrav razvoj in je vsled tega postal žrtev svojih sil. Vzlic temu pa bodi Nikolaj Njeguš zagotovljen, da te revni narod iz katerega si izšel, razume in pomiluje!

PAVEL IN LAVRA LAFARGUE.

Dne 26. m. m. sta si Pavel Lafargue in njegova žena, druga hčerka Marxova, s *ciankalijem* končala življenje. V pismu, ki ga je zapustil, navaja motiv za svoj samomor. V njem pravi: Duševno in telesno zdrav se poslavljam od življenja, preden mi ga propad fizičnih in duševnih sil zagreni. Že pred leti sem si obljubil, da ne prekoračim 70. leta in že davno sem določil čas svoje smrti. Umiram z največjo radostjo, ki mi jo nudi zavest, da

»Kadarkoli stopim na pokopališče, mi pridejo čudne misli, je prekinil molk. »Ako pomislim, da bom tudi jaz enkrat ležal tu spodaj: brez volje v tesnem zaboju, skoraj obžalujem, da sem se sploh rodil. Veš-li kaj je namen življenja?«

»Kaj je namen življenja, o tem še nisem razmišljal, mu odgovorim, »toda če že enkrat živimo, imamo po mojem nemerodajnem mnenju tudi dolžnost kot koristni člani služiti človeštvu in...«

»Hahaha! Koristni člani, praviš! Ti morda misliš, da storiš človeštvu že veliko uslugo, če tu ležiš in opazuješ oblake, ki jih drvi burja nad nama?«

»To bo vendar zopet drugače!«

»To sem tudi jaz že trdil, ko sem po toval prvih par dni — od takrat je poteklo že dvajset let in nič se še ni izpremenilo, le noge so postale okorne in glava mi je osivela. To je vse. Ko sem osemnajstleten mladenič z materinim blagoslovom zapustil domačo hišo, sem trdno upal, da bodem na svetu še nekaj postal. Sanjal sem o bogastvu, ljubezni in sreči — seveda takrat nisem slutil, da se mnogo slavljenja potna palica tako kmalu izpremeni v beraško palico. Če-

bo stvar, kateri sem posvetil 45 let svojega življenja, v doglednem času triumfirala. *Slava komunizmu! Slava mednarodnemu socializmu!*

Pavel Lafargue (izg. Lafarg) je bil rojen na Kubi l. 1840; študiral je medicino v Parizu, dokler ga niso zaradi proticesarske demonstracije izključili iz franc. univerz. Napotil se je v London, kjer se je seznanil z Marxom in s svojo poznejšo ženo. Ob komuni mu je pripadla naloga, da zbudi vstajo na francoskem jugozapadu; njegova naloga se je izjalovila in po porazu komune je zbežal na Španjo, pozneje nazaj na Anglesko. Po svojem povratku je vstopil v uredništvo »Egalité«, pozneje v redakcijo »Citoyena«, kjer je razvijal marksistovsko naziranje. Skupno z Guesdom in Devillom je ustanovil marksistično stranko na Francoskem. 1891 je bil izvoljen za poslanca v Lillu, a je vsled vladne volilne geometrije izgubil že l. 1893 svoj mandat. Ko je Millebrand vstopil v ministerstvo Waldeck-Rousseauja, je z ognjevito zgovornostjo pobijal ministerializem nekaterih francoskih sodrugov, češ, da se socializem ne sme spuščati v nevarne kompromise.

Pogreb je bil v kljub slabemu vremenu impozanten. Več tisoč ljudi je spremlilo pokopnika na zadnji poti. Za vozom so korakali sorodniki katerim so sledili zastopniki internacijonale: *Anzele, Kautsky, Keir Hardie, Benson, Vaillant, Jaurès, Charles Dumas, Lauche, Compère-Morel* ter zastopniki avstrijske, ruske, poljske, ogerske, španske in argentinske stranke. Tem so sledile pariške socialistične organizacije. Okolo 20 rdečih zastav se je nosilo v sprevodu. Nepregledne množice so tvorile špalir, ki je postajal vedno gostejši, čimbolj se je spreved bližal delavskemu okraju in pokopališču. Pred krematorijem, (kjer vpepeljujejo mrlične), ki stoji na najvišjem mestu pokopališča, se je nutil očem velikanski prizor. Ogromne množice, gotovo več deset tisoč ljudi, so polnile prostor. Pred krematorijem je govorilo več zastopnikov internacijonale. Impozantna pogrebna slavnost je končala v večernem mraku.

Železničarske zahteve in parlament.

Parlamentarna usoda železničarskih zahtev je zopet enkrat do nagega slekla klerikalne in narodnjaške »prijatelje« železničarjev. Nekaj časa so kazali zastopniki meščanskih strank veliko vnemo za železničarske zahteve, in kdor do dobra ne pozna teh hinavskih duš, se je dal kaj lahko od radikalnih besedi zapeljati v zmoto, da so se ti junaki končno spokorili in s plaščem poboljšanja pokrili svojo sramotno preteklost. Ampak kakor se

sarkoli sem se lotil, mi je spodletelo; trajnega dela sploh nisem mogel dobiti. Končno mi je že presedalo večno iskanje dela — opustil sem konkurenčni boj za košček kruha. Navadil sem se pomalem življenja postopačev, ki nudi še največ svobode, ako se ne vpoštevata večnih neprilik z žandarji in policijo. Duševnih bojov, ki se jih mora izvojevati predno se pride do te stopnje, bi seveda ne maral še enkrat pretrpeti. V vsakem človeku je nekoliko več ali manj častihlepija. Tisoče načrtov se podi po možganih vsakega, kaj velikega hoče izvršiti, glasovit postati in nesmrtnost je najmanj, kar skuša vsakdo doseči. Kdor pa opusti tekmovalni boj vsakdanjega življenja, mora tudi pozabiti vse načrte in mora si reči: postopač sem in kot tak umrem. Nihče me ne pozna dokler živim, nihče ne misli name, kadar me krije gomila v kakem skritem kotičku pokopališča. In še vesel sem, da je prišlo tako daleč. Kaj imajo ljudje od tega drvenja in tekanja? Končno vendar vsi dosežejo isti cilj, ki ga prav gotovo dosežem tudi jaz kot postopač: legli bodo v hladno zemljo.

»Veliki možje žive dalje od rodu do rodu in kar so storili lepega in vzvišenega, uživa mnogo generacij,« mu ugovarjam.

je pokazalo sedaj, je bilo to navdušenje za železničarske zahteve le na potrpežljivem papirju, ki se ne strga še pod tako gorostasno hinavščino, da je bila ta vnema le na ohlapnih jezikih, ki so vajeni laži kakor ciganka. Odsekovo poročilo je bilo predloženo zbornici l. decembra in sedaj ni nobene stvarne zapreke za pospešeno rešitev železničarskih zahtev.

Ampak minil je teden, dva in parlament, oziroma njegova meščanska večina se ne zgane. 6. t. m. je na seji klubskih načelnikov posl. *Seitz* v imenu socialnih demokratov odločno zahteval, da se otvori razprava o odsekovem poročilu še pred začasnim proračunom. Ta zahteva je tem laglje izvedljiva, ker preostaja za pravočasno rešitev proračunskega provizorija časa še itak v izobilju, če le stranke pokažejo nekaj dobre volje in nekoliko pripro zatvornice svoje zgovornosti. Dasi je socialno-demokratska zahteva sama po sebi umevna in jo nepopisna stiska železničarjev zadosti opravičuje, ni našla milosti v očeh meščanskih strank. Zoper zahtevo posl. *Seitz* ni vstal le minister notranjih zadev baron *Heinold*, temveč ugovarjali so ji tudi zastopniki meščanskih strank, katerim so naenkrat državne, t. j. *Stürgkhove* potreščine postale nujnejše od železničarskih želja.

To brezvestno ravnodušnost so meščanske stranke pokazale v tem trenutku, ko so meščanski listi registrirali vest, da namerava vlada odločiti le 19 milijonov kron za železničarje, torej ravno za polovico manj, kakor jim je namenil odsek za državne uslužbenke. Da se s to svoto ne da do rešiti železničarske želje, je jasno kakor solnce, in tudi vlada bi lahko spregledala, da s to beraško miloščino ne nastane mir in zadovoljnost v železničarskih krogih. Že zato je sedanji trenutek najugodnejši, da razodene parlament vladi svojo neupogljivo voljo in ji dopove, da vztraja zbornica na 38 milijonih za železničarje. Ampak rešitvi železničarskih zahtev se sedaj, ko je čas, ti gospodje izogibljejo na klatre daleč. Le pomislimo, kako bi bilo z železničarskimi zahtevami, če bi nad hrbtom meščanskih poslancev, klerikalnih in narodnjaških, ne žvižgal neprenomena socialno-demokratski bič. Nesnažno unikanje meščanskih poslancev izgleda kakor retirada, in bolj inbolj se izkazuje, da so v odseku uganjali pod tlakom socialno-demokratske organizacije nezaslišano hinavščino in brezvestno komedijo z železničarskimi zahtevami in da bi nadvse radi položili to vprašanje na dolgo klop, Ampak pred dvanajsto uro svarimo meščanske parlamentarne komediante, da prenehajo s svojo nevarno igro. Najsi se še tako trudijo, da zavlečejo važno in nujno zadevo, ampak neprijetnemu položaju se ne

»Kaj so generacije v večnosti? Kdo bo po milijonih let še govoril o Homerju, Sokratu, Spinozi, Kantu, Goetheju, Schillerju, Prešernu, Darvinu in Marksu? Mogoče ne bodo izmrla ta imena, dokler je kaj ljudi na svetu; ali pa bo ta zemlja večno obstajala? Ali nam ne pripovedujejo geologi in naravoznanci, da se bo zemlja toliko shladila, da bo nemogoča vsaka vegetacija in torej tudi človeku ne bo več obstanka? Ali vzemimo drugo možnost. Luna se približa zemlji toliko, da pade nanjo, jo zdrobi in jo v drobcih požene v vesoljstvo. Kaj je potem z deli velikih mož? Kdo se bo zanje brigal, ko vendar nikogar ni več tu, ki bi se mogel zato brigati?«

»Ako bi bili ljudje vedno tako mislili, bi mi še dandanes kot opicam podobna bitja lazili po pragozdih, vsak napredek bi bil izključen in — «

»Poberita se od tod, nesnagel! Tu ni nikako ležišče za postopače, ki se bo lje dela!«

Bil je grobokop, ki nama je zaklical te laskave besede. Vstala sva in odšla — spremljala naju je besneča burja in grdi pogledi grobokopa — in zapustila sva pokopališče, prostor miru....

izognejo, ko bodo morali s svojo barvo na dan. Situacija je tako resna, da svarimo tudi vlado pred nevarno igro z živim ognjem!

V naslednjem podajamo kratko parlamentarno kroniko železničarskih zahtev.

Zavlačevanje železničarske predloge.

V seji 28. m. m. je opozoril posl. *Seitz* predsednika, da je odsek za drž. uslužbenca že 10. m. m. sklenil posvetovanja o železničarskih zahtevah in izvolil poročevalca za plenum. Poročila pa zbornica še zmerom nima v rokah. Govornik vpraša predsednika, če je poročilo že presel in kdaj ga predloži zbornici.

Podpredsednik *Conci* odgovori, da je poročilo včeraj prejela pisarna in ga oddala v tiskarno. Čim bo dotiskano, ga takoj predloži zbornici.

Odsekovo poročilo.

1. decembra je bilo navsezadnje vendarle predloženo zbornici poročilo odseka za državne uslužbenca o gmotnih priboljških državnim železničarjem. Dočim je vlada za železniške uradnike, poduradnike, sluge, oficijante, oficijantke in delavce predlagala skupaj 14 milijonov kron, predlaga odsekovo poročilo 38 milijonov kron. Predlog se glasi:

Uradnikom je zvišati stanarino po činovnih razredih takole: Stanarina asistentov znašaj 1000 K, adjunktov 1300 K, revidentov 1500 K, nadrevidentov 1700 K, inšpektorjev 1900 K in nadinšpektorjev 2000 K. Tem stanarinam odgovarja za 3.800.000 K večji potrošek na leto. Ker so vsled avtomatike in vsled podržavljenja privatnih železnic nastali razločki med enakovrstnimi uradniki (zlasti na severni železnici), kar je zbudilo hudo nevoljo med uradništvom, je določiti znesek 800.000 kron za ublažitev teh ostrin, kateri znesek se bo zmanjševal od leta do leta. Skupni potrošek za železniško uradništvo se pomnoži za 4 mil. 600.000 K na leto.

Kategoriji poduradnikov in slug je zvišati stanarino za 25 odstotkov, kar znaša 7.500.000 K več na leto. Dalje je opustiti a) začetno stopnjo poduradnikov s 1300 K in je zvišati končno plačo poduradnikov na 3000 K, b) delovodje glavnih in obratnih delavnic, strojne, progne, mostne, stavbne in signalne mojstre, postajne in skladiščne mojstre, strojevodje, nadsprevednike, krajevne mojstre in oficijante je na plačilni stopnji 1600 K imenovati osebno za uradnike, ne da bili gmotno s tem oškodovani. Letna potrebščina točk a in b znaša 500.000 K, c) manipulantkam in oficijantkam je zvišati krajevne doklade (60.171 K); d) napredovalne dobe je za vse uslužbenca določiti do končne stopnje na dve leti, končno plačo uslužbenca je zvišati na 2000 K, kar zahteva na leto 1.050.000 K več. Za ublažitev ostrin med uslužbenci in poduradniki, ki naj obstoji v skrajšanju obeh prihodnjih napredovalnih rokov za eno leto vsem onim poduradnikom in uslužbencem, katerih dejanske plače zaostajajo za obstoječim napredovalnim obrazcem za pet, oziroma deset let; provizorno službovanje se všteje (1.300.000 K).

Čuvajem je priznati doklado za nočno službo; prav tako tudi njih namestnikom (4.000.000).

Premikalnemu osebju je priznati premikalno doklado (2.400.000).

Skupen potrošek za poduradnike in uslužbenca se pomnoži za 15.810.000 K.

Vsem delavcem je zvišati mezde, onim z dnevno mezdo izpod 4 K za 20 odstotkov, onim z dnevno mezdo nad 4 K za 15 odstotkov. Akordnim delavcem je primerno zvišati akordno mezdo (10.000.000 K).

Za delavce je uvesti mezdo avtomatiko (3.000.000 K).

Urediti je delavske dopuste, odškodnino za čezurno delo (1.600.000 K), za boljše stabiliziranje delavcev je porabiti na leto 2.000.000 K več.

Za delavce se pomnoži potrošek za letnih 16.000.000 K, za vse železniške uslužbenca pa za 38.010.171 K na leto.

Te odredbe naj veljajo od 1. okt. 1911 dalje.

Utemeljevanje predloga.

V utemeljevanju predloga izvaja poročilo da obstajajo predlagani ukrepi v povišanju

stanarine in v ublažitvi trdot. V vsem gre za davno znane železničarske zahteve, ki jih je tudi uprava državnih železnic že priznala za upravičene. Analogija med državnimi uslužbenci in železničarji ni umetna, zakaj med plačami obeh kategorij je bil zmerom močan razloček. Dalje pa prihaja vpoštev tudi železničarska služba, ki jo je v marsičem višje kvalificirati, zlasti še v prometnem oddelku, kjer stoji uslužbenec vsled velikanske odgovornosti z eno nogo zmerom v kriminalu. Na drugi strani pa je železničar že po svoji službi izpostavljen večjim izdatkom nego drugi državni uslužbenci, kar je tem občutnejše v sedanji draginji.

Predlog socialno-demokratskih poslancev *Tomschika* in sodrugov je obsegal skupen potrošek 69 milijonov kron. Glede na pokritje 38 milijonov izvaja poročilo, da more uprava državnih železnic večji del zneska pokriti v lastni režiiji, brez novih bremen davkoplačevalcem z dalekosežno omejitvijo refakcij posameznim industrijalcem in podjetnikom in s popolno opustitvijo refakcij karteliranim podjetjem. Takisto bi temeljita reforma personalnega gospodarstva, zlasti znatno zmanjšanje osebja pri direkcijah in v železniškem ministrstvu omogočile velike prihranke. Tudi dalekosežna reorganizacija uprave državnih železnic bo izdatno zmanjšala stroške.

Konferenca akcijskega odbora.

Ker se bo poročilo o izboljšanju plač železničarjev obravnavalo v parlamentu stoprav po končani proračunski razpravi, je sklenil izvrševalni odbor organiziranih železničarjev v Avstriji na seji dne 7. t. m. sklicati v prihodnjih dneh na državni konferenci 3. septembra 1911 izbrani akcijski odbor, da ukrene vse potrebno z ozirom na sedanji položaj.

Deželna konferenca v Trstu.

Dne 10. t. m. je v Delavskem domu v Trstu zborovala redna konferenca deželne organizacije jugoslovanske socialno demokratske stranke v Trstu. Konference se je vdeležilo 80 delegatov in lepo število gostov. Zastopane so bile vse stroke delavcev iz Trsta in okolice. Goriško deželno organizacijo so zastopali sodrugi *dr. Tuma*, *dr. Dermola* in *Komarli*; tudi iz bližnje Nabrežine je došlo več gostov.

Konferenco je otvoril sodr. *Regent*, pozdravil navzoče in naglašal važnost dnevnega reda. Za predsednika sta bila izvoljena sodruga *Milost* in *Miherc*.

V sledečem podamo poročilo o tej konferenci v kratkih potezah, ker nam prostor ne pripušča, da bi se obširneje z njim bavili.

O delovanju političnega odbora v dobi od 14. aprila 1910 pa do sedaj je poročal sodr. *Regent*. Tajnik sodr. *Vencajs* je podal poročilo o notranjem delovanju, sodr. *Vaupolič* pa o blagajni. Poročilo je bilo soglasno sprejeto na znanje. Poročilo nadzorstva, ki je bilo tudi soglasno sprejeto, je popoldne podal kot poročevalec sodr. *Avgust Novak*, ki je bil predpoldne zadržan.

Sodr. *dr. Puecher* je pozdravil konferenco in nato poročal o delovanju mestnih poslancev v Trstu. Izvajal je med drugim sledeče: Z našim vstopom v mestni svet se je marsikaj obrnilo na bolje. Prišli smo vsaj do svobode besede. Mora se nas vpoštevati in skoraj vse občinsko delo se vrti okoli socialno demokratskih predlogov. Smatramo še sicer kot manjšino, ki pa zastopa večino. Kar je plodonosnega dela v mestnem svetu, ga preprečajo naši nasprotniki. V tem oziru so vsi nacionalci tesno združeni, dasi se sicer ljuto napadajo. Edini so si v gospodarskih vprašanjih, kjer nastopajo vsi složno proti socialnim demokratom. — Nato utemeljuje govornik svoje glasovanje za »Lego nazionale« in proti Ciril Metodovi družbi. Ob tej priliki omenja, da je v prvi vrsti socialist in potem šele Italijan. V glavnem pa povdarja, da imajo občine dolžnost skrbeti za šolstvo v njej živčih narodov.

Popoldne je bila debata o tem poročilu.

Nato je sodr. *Petejan* poročal o organizaciji in agitaciji. Posebej je povdarjal, da je treba vršiti smotrno agitacijsko delo ne le ob času volitev, temveč še bolj v navadnih dneh. Ostro je bical zolte organizacije, posebno pa N. D. O., ki nima drugega namena, nego razbiti naše organizacije in pomagati kapitalistom, da bi nas še lažje zatirali in izžemali. Toda N. D. O. je bila, ali sedaj je ni več. Ne bo dolgo trajalo, ko bo popolnoma v gospodu zaspala. Nato povdarja govornik potrebo socialistične izobrazbe. Ustanavljati in gojiti je treba delavska izobraževalna društva, ki so nujno potrebna. Glede časopisja omenja, da je to leto za slovensko delavstvo zgodovinsko. Dobili smo svoj dnevnik »Zarja«. Tega je treba razširjati, da pride v stanovanje vsakega delavca. Uspeh našega dnevnika se je že pokazal. Prej so nas nasprotniki prezirali, ker se nismo mogli zadostno braniti, sedaj pa so prisiljeni, da nas vpoštevajo.

Sodr. *Kopač* je povdarjal, da je treba intenzivnega dela, da ne ostanejo naši lepi načrti le na papirju. Najprej je treba izvesti krajne organizacije in razdeliti delo, da ne bo vse na ramah majhnega števila oseb, ki tudi ne morejo vsega izvršiti.

Sodr. *dr. Ferfolja* je poročal o točki: Kulturna organizacija. Posebej je povdarjal korist in pomen izobraževalnih organizacij za napredek našega političnega in gospodarskega gibanja. Priporočal je tozadevno resolucijo, ki jo spodaj priobčimo.

Govorilo je nato še mnogo sodrugov, na kar se je glasovalo o resolucijah, ki so bile soglasno sprejete in so sledeče:

Resolucija, ki jo je predlagal sodrug *Petejan*, se glasi:

»Deželna konferenca nalaga prihodnjemu političnemu odboru, da deluje v političnih in agitatoričnih vprašanjih po lastni iniciativi kot organ samostojne politične organizacije.

Konferenca nalaga političnemu odboru, da deluje na to, da se bo v vseh institucijah, katerim načeljujejo socialni demokratje, ravnalo po načelih narodne enakopravnosti.

Resolucija sodr. *dr. Ferfolje*, je sledeča:

»I. Uvažuje, da ima slovenski živelj v Trstu kot močna manjšina poleg italijanske večine brezdvomno pravico do obstanka in do svojega naravnega kulturnega razvoja; da tvori ogromna večina tega slov. življa baš slov. delavstvo;

da je v prvi vrsti ljudsko in strokovno šolstvo, ki je edino delavstvu dostopno, sposobno širiti kulturo med delavskim slojem in ustvarjati moralne kakor tudi materielne predpogoje za končno socialno osvobodjenje;

da italijanska meščanska večina negira slov. življu v Trstu sploh pravico do obstoja in mirnega razvoja, zahtevajoč o t slov. življa nasilno asimilacijo z italijanskim in

da so v Trstu šole družbe Sv. Cirila in Metoda pri vseh svojih nacionalističnih in klerikalnih tendencah, katere slov. soc. dem. proletariat a priori odklanja, sedaj vendarle edini nadomestek javnih šol, izjavlja konferenca, da ne soglašajo z glasovanjem tistih soc. dem. poslancev, ki so v mestnem svetu tržaškem dne 2. decembra glasovali proti podpori družbi sv. C. in M., niti z utemeljevanjem glasovanja;

Dež. konf. nalaga bodočemu političnemu odboru, da v takih in enakih slučajih doseže sporazumno postopanje z ital. soc. dem. stranko v Trstu.

II. Z ozirom na to, da služi izobrazba delavstva poleg mednarodne delavske solidarnosti kot eden glavnih pripomočkov v boju proti mednarodnim izkoriščevalcem, izjavlja konferenca, da je dolžnost stranke, podpirati na vso moč obstoječa socialistična izobraževalna društva, ustanavljati nova društva, med temi posebno tudi mladinske in ženske organizacije, ter spajati po potrebi taka društva in organizacije v zveze. V to svrhu nalaga konferenca bodočemu političnemu odboru, da se v družbi z »Ljudskim odrom« in event. z drugimi faktorji izvrši ta naloga v zmislu želja in nasvetov, izraženih od delegatov na konferenci.

V politični odbor so bili izvoljeni sledeči sodruzi: Regent Ivan, Golouh Rudolf, Petejan Josip, Makuc Ivan, Kathol Ignac, Mihevc Nace, Gruden Ivan. V kontrolo pa: Sešek Fran in Uršič Juri.

Ko je bil dnevni red izčrpan, je delavski pevski zbor zapel »Delavski pozdrav«. Nato je sodrug Milost, naglašujoč plodno delo, zaključil konferenco.

Z južne železnice.

Zapisnik

seje personalne komisije skupine postajnega, prometnega in progovzdrževalnega osebja, sekcija slug.

(Dalje.)

Inšpektor Berger izjavlja, da izhajajo pritožbe, ki jih je navedel Herzig, večinoma iz večje obremenitve potom nove službene razdelbe. Večje obremenjenje pa je bilo neizogibno, da se more čuvajem nuditi skrajšanje službe in daljši počitek. Stavbeno ravnateljstvo nima kaj ugovarjati navedenim željam, ker bi se pri manjših službenih zahtevah povečala pozornost osebja. Sploh pa se bo pri ugoditvi vseh želj čuvajev preračunalo večje izdatke, ki nastanejo vsled tega. Odprava ženske službe bi pri nekaterih čuvajih zadela na odpor, ker bi jim bil vsled tega zaslužek zmanjšan. Stavbeno ravnateljstvo se trudi, da ne vporablja žensk na mestih z močnim prometom. Prosi, da se mu naznani taka mesta z močnim prometom, na katerih so nastavljene žene, da se more odpomoči. Najprej bi se lahko dovolilo prost dan. Zakonito pa uprava v to ni prisiljena, temveč le v to, da dá prosto enkrat po 16 ur, kar pa že vsebuje 16/16 urni turnus.

Spremenitvi doklade prožnim obhodnikom v pavšal bo sekcijski načelnik najbrž pritrnil.

Pavšala za čevlje pa tudi prožni mojstri nimajo. Prva doklada, ki so jo dobili prožni mojstri l. 1893 ali 1894 se je tako imenovala, toda se je že davno spremenila v prožni pavšal.

Član personalne komisije Herzig je najbrž v zmoti, on (inšpektor Berger) ima le poslušati izražene želje in dajati potrebna pojasnila, ter poročati stavbnemu ravnatelju. Za obvezne obljube pa ni upravičen. Če so navzoči zastopniki administrativnega ravnateljstva v to upravičeni, ne ve.

Nato izjavi ravnateljski tajnik, da tudi on ni upravičen za dajanje obljub.

Herzig odgovarja, da so člani personalne komisije bili mnenja, da bodo takoj slišali kaj se more nuditi osebju, kakor je to bil slučaj koncem oktobra 1910. Potolažili so svoje volilce na sejo personalne komisije, sedaj pa morajo iti domu, ne da bi vedeli kaj bo dovoljeno.

Podelitev prostega dne bi bilo zeleti, četudi ni zato zakonite obveznosti. Tovariš Stöcklinger je svoječasno opozoril na to, da ti ljudje ne morejo niti iti nakupovati živil, brez da bi javili predpostavljenemu. Ostalo osebje ima po en do dva prosta dneva in poleg tega proste turnuse. Tudi čuvaji naj to dobijo. Povdarja pa izrecno, da čuvaji ne zahtevajo prostega dne, temveč prosto turo.

Na razdelitev proge čuvaji ne bodo vplivali, to naj uprava uredi, kakor hoče. Govornik vpraša, zakaj se ni omenjenih preračunanj že davno napravilo.

Inšpektor Berger odgovarja, da so preračunanja že napravljena, treba jih le še na novo sestaviti.

Herzig povdarja, da člani personalne komisije niso le zaupniki osebja, temveč hočejo, da se jih kot take smatra tudi od strani uprave. Oni morajo želje šele pregledati in urediti, da jih morejo predložiti upravi.

Ravnatelj inženjer dr. Schlöss izjavlja, da se smatra personalno komisijo kot forum, ki sprejema želje osebja in jih po možnosti dovaja izpolnitvi. Predloženih prošenj se torej ne more takoj rešiti; mora se jih prej proučevati in predložiti na merodajnem mestu.

Herzig izjavlja, da uvidi da se ne more opravi vse od danes do jutri, toda večina točk so le urgence zahtev, ki so bile že zdavnaj stavljene. Ob dobri volji bi se že lahko kaj izvedlo.

Član personalne komisije Wagner želi podelitev prostega dne tudi za ogibne čuvaje. Inšpektor Pölleritzer vzame to na znanje.

4. točka.

Za zatvorniške čuvajke dva prosta dneva v mesecu in deset dni dopusta v letu.

Član personalne komisije Herzig navaja, da imajo razne druge skupine, ki opravljajo službo le po dnevu, najmanj dva prosta dneva v mesecu, čuvajke pa le eden dan. Včasih bi rad čuvaj s svojo ženo kam šel; to bi pa bilo mogoče le, ako sta oba naenkrat prosta, ali pa kadar ima čuvajka štiri proste ure za obisk cerkve. Sedaj pa mora čuvaj te štiri ure opravljati službo. Reklo se je: da ima čuvajka štiri ure prosto, mora ta čas čuvaj opravljati službo, zato pa ima za štiri ure manj opravljati progovzdrževalna dela. Sekcije pa so deloma mnenja, da mora čuvaj opravljati službo te štiri ure tudi če je namestnik tu. Tozadeven odlok stavbnega ravnateljstva bi temu odpomogel.

Inšpektor Berger odgovarja, da ni nameravano in tudi ne mogoče, da uredi stavbeno ravnateljstvo te notranje zadeve, da se pa bode za stvar zanimal.

5. točka.

Izdanje odredbe, naj se stojišče čuvaja na vseh zatvorniških mestih nahaja pri službeni utici.

Član personalne komisije Herzig izjavlja, naj se omogoči čuvaju zapirati in odpirati zatvornice na isti strani, kjer je njegova utica, ker drugače ga lahko povozi kak vlak, kakor se je to že zgodilo. Čuvajem je prožni mojster enkrat prečital okrožnico, vsled katere ne smejo čuvaji prehajati na drugo stran. Ko so se pa po tem ravnali, jih je kaznovalo vodstvo sekcije. V tem slučaju torej prožni mojster ni razumel okrožnice, ali pa sekcija. Ljudi se naj ne kaznuje, če se ravna po povelju prožnega mojstra.

Predsednik navaja k temu, da se strojno ravnateljstvo o priliki gotovih zanemarjenj zatvorniških čuvajev poučilo na merodajnem mestu in se čudilo blagemu postopanju napram zatvorniškimi čuvajem.

6. točka.

Takojšnje provizorično nastavljenje ob trajnem nastopu službe na sistemiziranih mestih; po enem letu definitivno nastavljenje.

Član personalne komisije Herzig navaja, da se je to že opetovano zahtevalo. Ugovor, da se mora šele videti, če bo mož opravljati svojo službo ne velja, ker če že uslužbenec pred vporabo na sistemiziranem mestu po eno do tri let opravlja službo, se vendar že more presoditi če je zmožen ali ne. Događa se, da čuvaj stalno opravlja službo eno do dve let in še ni provizorično nastavljen. Pri prometnem ravnateljstvu se čisto sprejeme novince takoj kot sprevodnike.

Inšpektor Pölleritzer ugovarja, da se zadnje dogaja le takrat če se rabi koga, ki govori italijanski in se ne najde drugega.

Inšpektor Berger navaja, da se je šele pred par dnevi v enem drugem službenem oddelku interpeliralo, ker se čuvaje progovzdrževalnega ravnateljstva prej nastavlja nego pri drugih ravnateljstvih, to je: že po dveh letih. Provizorično nastavljenje po enoletni vporabi na sistemiziranem mestu bi povzročilo preveč neenakosti med posameznimi sekcijami. Prej se je v posameznih inšpektoratih vodilo seznam o aspirantih; po vrsti števil so bili potem poklicani v službo. Posledica tega je bila, da je bilo n. pr. leta 1903 v Trstu zaznamovanih več čuvajskih aspirantov že štiri do šest let, dočim v drugih inšpektoratih le skozi dve leti. V Trstu ni bilo niti toliko mest, kolikor aspirantov in vsled tega so ti morali po več mesecev delati na progi. Šele po nekaterih letih se je posrečilo vse čuvajske aspirante spraviti v en štatus in sedaj pridejo po redu na vrsto.

Na to če je kdo že dalje časa na sistemiziranem mestu, se ne more ozirati. Uprava je ovirana tudi po jezikovnih razmerah.

Član personalne komisije Wagner navaja, da se pri prometnem ravnateljstvu pokliče nekatere ustno iz ene postaje v drugo in se jih potem ne nastavi.

Inšpektor Pölleritzer je mnenja, da to ni mogoče, ker le prometno ravnateljstvo more vpoklicati čuvaja. Zagotavlja, da se bo tozadevno poučil.

(Dalje prih.)

Železničarjem v svarilo.

Opetovamo smo se v našem listu že pečali s koalicijskim pravom železničarjev in tvarina je že tako vsestransko obdelana, da bi normalen človek sploh ne mogel več dvomiti o splošnem razumevanju predmeta. Temu pa vendar ni tako in žalibog je še precejšno število železničarjev, ki jim je meščanski frak ali pa črni talar bližji kakor njih lastne koristi. Zato menda, posebno z ozirom na te kroge, ne bo škodovalo, če se še enkrat pečamo s tem vprašanjem in si nekoliko bližje ogledamo tozadevno delo državnega zbora, ki bo tudi prej ali slej imel odločiti o bodočnosti železničarjev.

Dne 2. t. m. je imel dopoldne in popoldne odsek za državne nastavlence sejo. Razpravljalo se je o kvalifikaciji. Sodr. Hillebrand je predlagal, da se doda § 25. sledeči dodatek in sicer: »Pri prizivni kvalifikacijski komisiji se ima zaslišati ne le prizadetega uradnika, temveč tudi vse one osebe, na katere se sklicuje, pregledati se ima vse morebitne spise, ki se tičejo priziva in se ima nato na novo izpolniti oni del kvalifikacije proti kateri je bil priziv vložen.«

Dvorni svetnik Alexi je bil proti predlogu, Hillebrand pa je izjavil, da je sprejem predloga nujno potreben, ker je eksistenca dotičnega uradnika v nevarnosti in se mu mora vsaj tozadevno zjamčiti vse varstvo. Meščanski poslanci — rojeni zastopniki uradništva — se niso dali prepričati o potrebi in predlog je bil odklonjen.

Nato se je prešlo k drugemu delu predloge, ki govori o uradniških dolžnostih. Poročevalec je bil šrščanski socialc Jerzabek. § 27 (splošne dolžnosti) je bil neizpremenjeno sprejet. K § 28. (službena pokorščina) predlaga sodr. Moraczewski sledeči dodatek: »Uradnik se lahko pritoži proti odredbam predpostavljenega, vendar pa taka pritožba nima odgodne moči.«

Dr. Rybár in Zenker sta govorila za predlog, protivila sta se mu pa vladni zastopnik in dr. Matakievitz. Vzlic temu je bil predlog sprejet; ravno tako tudi § 29., ki določa, da se v gotovih razmerah uradnika lahko pritegne k drugim, kakor njegovim navadnim poslom.

§ 30. govori v uradni tajnosti in je skrpucan v prav avstrijsko-policijskem duhu. Sodr. Tomschik zahteva, da se uradnim tajnostim podrede le take zadeve, ki se tičejo državne varnosti in pa koristi posamezne osebe. Sekcijski svetnik pl. Fries se je odločno izjavil proti temu predlogu, sodr. Glöckel pa je napram njemu polemiziral. Dejal je, da bi se n. pr. lahko tudi smatralo kršitvi uradne tajnosti, če bi morda prišla v javnost kaka protekcija. Predlog pa je bil vendar odklonjen in ves § 30. neizpremenjen sprejet.

§§ 31 in 32 govorita o vedenju v in izven službe. Pri teh §§ se je sodr. Glöckel odločno izjavil proti vsaki omejitvi državljskih pravic uradnikov. Uradniki morajo imeti pravico, da se organizirajo. Koalicijskega prava se ne bo nihče dotaknil. Govornik predlaga, da naj se § sledeče glasi:

»Uradnik se ima v službi dostojno obnašati in čuvati svojo osebo čast. Uradniku se ne sme, sklicajoč se na njegovo službeno razmerje, krstiti njegovih državljskih pravic.«

Glöckel je izjavil, da smatra to točko najvažnejši cele službene pragmatike in Hofman je njegov predlog podpiral; nasprotovali pa so mu z vso odločnostjo Guggenberg, Grafenauer (Slovenec, član S. L. S.) in pa vladni zastopnik. Guggenberg je mnenja, da

se mora uradniku čolocičiti ravno tako ozke meje kakor vojaštvu.

Dr. Dinghofer skuša Glöckel-ovemu predlogu natveziti nasprotno smisel, tako da bi učinkoval tudi na izvenslužbeno razmerje uradništva. Hillebrand polemizira proti vladnemu zastopniku in proti Guggenbergu. Dejal je: če hoče Guggenberg, da se omeji politično delovanje uradništva, potem naj se v prvi vrsti obrne na dunajski magistrat.

V teku debate, ki je bila deloma jako živahna in razburljiva je stavil posl. Markhl predlog:

»Uradnik ima dolžnost, da se skaže vrednega za svoje službeno mesto in se ima tako obnašati, da čuva potrebno disciplino«. Da pa vsakdo še jasneje vidi, kaj prav za prav meščanski poslanci želé, je stavil k temu predlogu še posl. dr. Dinghofer naslednji dodatni predlog: »Uradnik se ima skazati vrednega za svoje službeno mesto tako v službi, kakor izven službe«.

Minister Heinold pač priznava, da imamo le eno državljansko pravo, da je pa vendar potrebno, da se le-to za uradnike nekoliko omeji. Uradnik mora to pretrpeti, ker si je vendar volil svoj poklic svobodno. Glöckel ugovarja in pravi, da zahteva v službi, kjer se uradnika postavno ščiti, strogo disciplino.

Drugače je pa izven službe; prav lahko bi se namreč zgodilo, da bi se postavilo na mesto državnih korisli, koristi vsakokratne vlade. Tu pa mora veljati popolna objektivnost! Če bi mi dovolili, da se skrči uradnikom koalicijsko pravo, potem bi prišlo v nevarnost tudi koalicijsko pravo uslužbencev, državnih delavcev, železničarjev i. t. d. Vstrajali bomo z vso energijo na našem stališču. Če se pa trdi, da se morajo uradniki zadovoljiti z krčivijo svojih državljskih pravic, ker so svoj poklic svobodno volili — potem vprašam: kako pridejo uradniki do tega, ker ob času svojega vstopa v službo vendar niso mogli vedeti, kaj se bo danes sklenilo? V pododseku je izjavil vladni zastopnik: »Hočemo prusko disciplino!«. Za take sklepe se nas ne bo dobilo. Naše stališče je: »V uradu disciplino, izven urada državljanska svoboda!«. Nato se je v prvi vrsti glasovalo o predlogu Markhl-Dinghofer. Ta predlog je bil v poimenskem glasovanju z 18 proti 14 glasovi odklonjen, prijavil ga je pa Markhl kot predlog manjšine. Dinghoferjev predlog, ki zahteva, da se postavi izvenslužbeno delovanje uradnikov pod kontrolo predpostavljenih, je bil z 21. proti 10 glasovi odklonjen.

Sedaj pa je prišel Glöckel-ov predlog na glasovanje.

Proti so glasovali Poljaki, Slovenci, vsi krščanski socialci in nemški nacionalci Markhl. Za predlog je bilo oddanih 16 glasov in ravno toliko proti. Ker je pa predsednik d'Elvert dirimiral za predlog, je bil končno sprejet.

Pr. § 32., ki omogočuje vladi prepoved vstopa v društva, se je vnela živahna debata v kateri je stavil Slovenec Grafenauer predlog, da uradniki ne smejo pripadati kot člani družbam, ki imajo politične smotre. Naravno je, da je bila ta oslarija odklonjena in je odsek črtal cel § kakor je to storil že lanijsko leto.

S tem je bil tudi drugi del predloge rešen.

Iz zanimive razprave nevedni železničarji lahko razvidijo, da njih bodočnost ni tako varna kakor si nekateri petelini domišljajo, temveč da bo treba precej odločnosti, če naj odvrnemo vse škodljive nakane, ki se nameravajo od strani vlade in meščanskih strank. Mi smo pripravljeni na najodločnejši odpor v vsakem slučaju, in gorje izdajalcem, kajti z njimi bomo temeljito obračunali.

Uesetje ljudskih sovražnikov.

Klerikalni in agrarni ljudski sleparji imajo že zahvalo za njih protiljudsko politiko, katero so sijajno pokazali dne 22. m. m. povodom glasovanja o protidraginskih predlogih. Mi smo o lumpariji že v naši zadnji številki obširneje poročali in danes izpopolnjujemo to poročilo le

v toliko, da našim čitateljem predočimo prevod z agrarne »Bauernzeitung«, ki je duševna sorodnica naših Slovencev, Domoljubov i. t. d. Ta listič piše:

»Dne 21. m. m. so se v našem državnem zboru merile moči in sicer v eni najvažnejših zadev. Odklonjen je bil predlog za neomejen uvoz argentinskega mesa; odklonjen predlog ki je zahteval, da se otvorijo meje za uvoz živine iz Srbije in Ruske. Državni zbor ima nepremagljivo agrarno večino in ta agrarna večina noče, da se uvaža tuje meso.

Nade socialnih demokratov, da bo zbornica v svoji sedanjosti sestavi delala agrarni politiki težkoče, se niso uresničile in so za vedno pokopane.

Pet dolgih ur se je glasovalo o socialno-demokratskih obljubah. Zaključek je pa za socialno demokratske demagoge naravnost uničljiv. Socialni demokratje so svojim volilcem obljubovali, da bodo delali za časovno in kvantitativno neomejen uvoz mesa iz Argentine in iz vseh mogočih dežel in za zaprtje mej v kolikor se tiče izvoza življenjskih potrebščin.

In kaj se je zgodilo? Ne ene svojih obljub niso socialni demokratje v novi zbornici rešili. In še manj kot to! Zbornica ni niti pritrdila sklepu prejšnje zbornice z dne 1. decembra 1910, po katerem bi bilo vsaj za časa potrebe dovoljeno uvažati argentinsko meso v Avstrijo. Še ta predlog, ki so ga socialni demokratje in židovski liberalci razkričali za popolnoma nezadostnega, ni bil obnovljen. Argentinsko meso, ki se je za časa Bienerth-Weiskirchnerjeve vlade uvažalo, je menda zadnje meso iz inozemstva, ki so ga Dunajčani videli in jedli«.

Vesetje je torej neizmerno, neizmerna je pa tudi podlost ki tiči v teh vrstah. Agrarna cunja se norčuje iz socialnih demokratov, ker so bili njih predlogi odklonjeni, vzlic temu pa povdarja, da je večina državnega zbora agrarna. Zato da so meščanski poslanci, ki zastopajo mesta in industrijalne kraje veliki ljudski sleparji, ki ne storé za bedno ljudstvo nič, vse pa za nikoli sito vlado, vendar ne morejo socialni demokratje. Da je tako, temu so vzrok edino le nerazsodni in zapeljani volilci, ki so dali svoje glasove agrarnim kandidatom mesto da bi jim dali primerno brco. To je vzrok, da so propadli socialno-demokratski predlogi in to je vzrok, da bo avstrijsko prebivalstvo in pred vsem delavstvo tudi v bodoče še trpelo pod uplivi draginje. Na Slovenskem je glasovalo vse od uradnika in učitelja pa doli do ubogega uradnega sluga in zakotnega obrtnika proti socialni demokraciji, zato smo pa tudi Slovenci lahko ponosni na vse naše poslance brez izjeme, ker so kot edina čreda ovac glasovali proti ljudskim potrebam in za denarne žaklje ogrskih magnatov. Sedaj seveda tarnajo, sklicujejo uradniške in obrtniške, liberalne in klerikalne shode in tam beračijo za svoje pravice, katerih se jim le vsled njih neskončne neumosti ne da. Toda prepričani smo, da jim tudi ta sicer jako draga šola še ne bo odprla oči. Ovce bodo tudi vnaprej še letale za svojimi koštruni, kakor letajo naši ljudski zastopniki za svojim Šušteršičem ne oziraje se na to, da jih povsodi spremlja prokletstvo večine našega naroda, ki trpi vsled hudobnosti ali neumnosti svojih izvoljencev.

Narodna zavednost naših Jugoslovancev.

V živem spominu so nam še argumenti, ki so pomagali pri težkem porodu Z. J. Ž. Narodnost je bila glavni postulat nove železničarske organizacije in ker dotlej železničarji niso še uživali vseh sladkosti tega življenja, je bila to edino in izključno zasluga »breznarodne« socialno-demokratske organizacije. »V vseh zastopih morajo sedeti naši možje, možje kremenitega značaja in zanesljivo zavedni Slovenci!« to je bilo geslo, ki se je dosledno premlevalo na zakotnih sestankih novih železničarskih odrešenikov. Kdor je te tirade poslušal in jim verjel, je moral pričakovati temeljito preureditev baje zavoženih razmer. Mi, neverjetni Tomaži, smo že takrat dejali, da z nove moke ne bo užitnega kruha in da je židovski tovarnar

osleparil svoje agente, ker jim je hvalil svoje pokvarjeno blago. In da smo imeli prav, ker smo posnemali neverjetnega Tomaža, nam dejstva potrjujejo dan na dan. Z nove moke res ne bo kruha in visoko zaplapolal narodni prapor je že od solnca toliko obžgan, da na njem ni več videti onih živih barv, ki so pred nedolгим imele še jako privlačno silo. Častihlepni, toda popolnoma nezmožni narodnjakarski praporščaki so kaj kmalu spoznali, da njih struja ni dovolj globoka za vsprejem tistih velikih množic navdušenja, ki so v gospodarskem boju neobhodno potrebne, če naj spravijo v tek kapitalističen mlin opremljen z vsemi modernimi iznajdbami nove dobe. Dovesti ji je torej bilo novih sil in s tem pomnožiti moč, ki naj premaga vse nasprotné sile. Poleg slovensko-narodnega, so se pojavili še nemško in italijansko-narodni in poleg teh še reakcionarno-narodni žolti praporji. Cel gozd jih je pred nami in njih raznobarvnost nam sijajno predočuje zmedenost pojmov, ki so pod njimi zbrani. Kolesa kapitalističnega mlina pa še vedno stoje in stoje. Umetno poglabljena struja ni pridobila tistih moči, ki so v naravnem toku tako velikansko razvite, da se jim nobena sila ne more protiviti. Oznanjevalci nove vere pa stoje poleg in vsa velikanska svetovna igra jim je uganjka, za katere rešitev jim manjka vseh predpogojev. Narodnost jim je le še v teoriji in v frazah ona boginja, kateri žrtvujejo vse svoje skromne sile, v praksi pa so jo vrgli med staro šaro, ker so končno vendar prišli do pravega spoznanja, da v gospodarskih bojih ne more odločati nič družega kakor nepremagljiva moč številnih množic. Iz številnih narodnih in vseh železničarskih organizacij se je porodila pravcata internacionala. Nihče v teh posameznih organizacijah ne vpraša več po narodnem mišljenju in nikogar ne brigajo verska čuvstva, ki jih ima eventualno njih zaveznik. Edino po čemur skupno streme je — sovražstvo do neodvisnega delavstva, ki nikakor noče priznati jeroštva kapitalističnih trabantov. To smo jasno videli pri zadnjih, koncem pretečenega meseca se vršecih volitvah v provizijski sklad c. kr. državnih železnic. To vam je bilo pehanje in agitiranje. Uradnik se ni sramoval natvezovati ubogemu nevednemu delavcu najgorostasnejših laži o zavodu, ki je po pritisku socialno-demokratskih odborikov zboljšal že marsikaj v prilog uslužbencev in delavstva. (Glej naša tozadevna poročila v predzadnjih dveh številkah »Železničarja«.) Zapeljan in zaslepljen uslužbenec je, nepojmujoč grozno oslarijo, ki jo dela v svojo lastno škodo in v škodo svojih sotrpinov, pregovarjal svoje tovariše, da volijo v interesu tlačenega slovenskega naroda nemško-nacionalne kandidate, katere so zavedni (?) Jugoslovanci po zanihi običajih nemškega »Herrenvolka« diktirali kolovodje »Südbahnverbanda« in »Reichsvereina«. Res pogled za bogove je bil. Toda imel je svoje dobro. Oči so se odprle velikemu delu maloštevilnih žrtev Ravnihar-Rybačeve politike. Kar bi mi z našo agitacijo morda tekom par let ne dosegli, to je jugoslovanska gospoda zvršila v 14. dneh. Nemško-nacionalne kandidature za provizijski sklad, kot narodna pridobitev za slovenske železničarje, ta tobak je bil premočan. Poleg tega pa še imenitni dr. Ravniharjevi zagovarjajo s katerimi utemeljuje svoje protiljudsko glasovanje v draginski debati avstrijskega državnega zbora, no »höher geht's nimmer!«

Nas seveda vsi ti pojavi vesele. Vesele nas pa zaradi tega, ker smo mnenja, da je tudi že za slovenske železničarje skrajni čas, da prepuste skrb za frakarijo tej sami in da se prično prav resno brigati za svoje razmere, ki so vse preje kakor človeške v smislu kulturnega človeka.

Tudi slovenski železničar mora spoznati zgodovinsko resnico, da je le tisti sovražnik svojega naroda, ki ne skrbi z vsemi svojimi silami za njegov duševni in gospodarski procvit.

Dopisi.

Trst, kurilnica južne železnice.

Nekaj časa smo imeli tukaj lep mir in menili smo, da se je že res obrnilo na bolje. In res bi bilo bolje, toda nekakega sitneža imamo tu, ki mu žilica ne da miru. To je na Krasu rojen kalabrežan, gosp. Bunc, ki opravlja začasno službo sušefa. Ta gosp. se obnaša napram delavstvu na tak način, da ga je že vse sito. Kar po vrsti zmerja delavce s kmeti, ščavi itd. Morda si misli pridobiti kako odlikovanje za svoje zmerjanje. Temu gospodu svetujemo, naj vendar enkrat neha s svojim zmerjanjem, ker sicer smo prihodnjič primorani nekoliko več pregovoriti, ako bi to ne zadostovalo.

Škofjaloka. — Da se žel. uslužbencem, posebno pa delavcem, slabo godi, da so slabo plačani, da se jih na vse mogoče načine šikanira in zapostavlja, je postalo že tako vsakdanje, da je že skoro škoda časa in črnila, da bi se o tem pisalo. Ušesa, ki imajo to poslušati so gluha, oči ki bi morale to videti so slepe. Ampak stvari, ki se dogajajo že dalje časa v Škofjiloki, vendar ne morejo iti kar tako gladko mimo ušes merodajnih faktorjev, kajti presegajo že vse meje človeške potrpežljivosti in dostojanstva. Hm! Delavec, potrpežljivost, dostojanstvo... no, če bi bilo le to, tedaj bi bilo, tudi za ta dopis škoda črnila in časa, kajti to bi bilo ravno tako, kot če bi hotel psa s tem kaznovati, da mu daš masti žreti. Delavec si, in delati moraš, neutrudljivo brezpogojno in če trpiš, kaj nam mar, če ti ni po volji, hodi k vrugu, saj dobimo deset drugih namesto tebe! Čim bolj te more kdo uničiti, ali kakor se pravi: »Ordnung halten«, tem večje simpatije lahko pričakuje od zgoraj. No, in če te pri tem lakole malo s lenuhom, tepcem in s podobnimi priimki ozmerja, vendar ne moreš misliti, da je s tem žaljeno tvoje človeško dostojanstvo. Da se pa s ljudmi tako postopa kakor zna le načelnik Ogorevc škofjeloške postaje, se vendar ne more kar tako za dobro vzeti. Evo slučaja: Skladiščni delavec sodr. Franc Hafner je vložil neko prošnjo katero je samoočisti umerno, kolkoval, ter jo oddal g. načelniku Ogorevcu s prošnjo, naj jo takoj odpošlje c. kr. dr. žel. ravnateljstvu v Trst. Minulo je par mesecev. Sodr. Hafner je že konig čakal, da dobi ugoden odgovor; toda kaj se zgodi. Nekega dne ga pokliče načelnik v pisarno in ga vpraša: »ali mi niste Vi dali enkrat eno prošnjo, ki je bila namenjena direktiji, meni se zdi, da sem jo nekam zamešal«. Tako torej! Vam se tako zdi...! Nam se pa zdi, da ste papir najbrž kam drugam dejali. Sicer nimamo ničesar zoper take potrebe, pač pa bodi povedano, če hočete imeti v ta namen kolhorane listine, kupujte si kolke sami! — Vrhunec svoje brutalnosti pa je dosegel s tem, da je sklad. delavcu sodr. Pristavcu, ki ga je prosil naj ga vpiše kot člana prov. sklada zagrozil, da dokler ne naredi skušnje za bločnega čuvaja, ga nikakor ne vpiše. Vprašamo g. Ogorevca ali je kompetenten, da delavcem zabranjuje vstop v prov. sklad, oziroma sili, da bi kdo postal bločni čuvaj proti svoji volji? Le počasi gospodine Ogorevc, rajši vtaknite svoj nos tja v pisarno, da ne bo treba Vaši soproggi opravljal posloj mesto Vas. Z drugimi besedami: slecite »kiklo« in oblecite hlače. Gospodu Srakerju pa priporočamo naj se nekoliko bolj drži svoje službe, in naj ne vlika drugam svojega nosu, kar mu ni nič mari. Pred vsem mu pa priporočamo malo več objektivnosti. Delavci pa, skladiščni, kakor vrhovni, vsi do zadnjega v organizacijo, ker le na ta način se boste mogli uspešno boriti proti takim brezsrčnežem!

Zgodovinski dogodek v Ljubljani. — V četrtkovi številki »učenjaškega« »Slov. Nar.« čitamo velevažno izjavo petih odpadnikov »Südbahnverbanda«, katera ima očividni namen denuncirati one tovariše, ki so še člani zloglasnega grešnika. Za izjavo se sicer ne bi brigali, kajti da gotovi Potočniki, Planinski in Kržmanci sami ne vedo kaj delajo,

to je na ljubljanski postaji vsem vrabcem znano. Zanima nas pa stvar zaradi tega, ker iz nje ponovno posnemamo dokaze, da naši jugoslovanski železniški uradniki nimajo niti pičice politične dostojnosti v svojih domišljavih bučah. Vsi ti gospodje so bili toraj toliko časa člani našim narodnim zahtevam najbolj sovražnega nemško-nacionalnega Südbahnverbanda, dokler jim le-ta ni pokazal vrat in jih postavil pod kap. Njih izstop se enostavno ne more drugače tolmačiti, kajti sami priznavajo, da so užaljeni. Da so jih Nemci namenoma žalili, le da se jih na lepši način iznebijo, o tem seveda ne poročajo začudenemu svetu. Vprašali bi pa te narodnjakarske mučenike: Kako mislite opravičiti vaše članstvo v Südbahnverbandu, ko ste vendar leta in leta grmeli proti socialno-demokratski organizaciji in to le zaradi tega ker je mednarodna in — po vaših zmedenih nazorih — naši narodnosti škodljiva? Odgovor nam ostanete dolžni, ker ste si sami utisnili znak izdajalstva na vašo jezuitska čela. Kapitalistični hlapič ste bili vsa leta, ko ste sejali razdor med železničarji in vaš izgon, ki ste ga doživeli, je le pravična kazen, ki ste jo bogato zaslužili. Radovedni smo za katere škrice se sedaj oprimejo razni Trampuši, ki utegnejo v nastalem kavsu popolnoma osameti. Južni železničarji so pa zopet za eno izkušnjo bogateji in gotovo je, da si v bodoče dobro premislijo predno se zopet vsedejo na limanice takim tičarjem kakor so Planinšek-Trampuš et consortes.

Ljubljana južni kolodvor. Piše se nam: Ko smo pred leti slavili izgon vesoljne nesreče Gutmanna, pač nismo mislili, da bodo nekateri tako hitro pozabili britke urice njegovega sistema. Poseben prihod postaje-načelnika gosp. Šušteršiča nas je vspodbujal v nadah na boljše bodočnost in veselje za službene posle se nam je očividno množilo. Toda varali smo se, priznajmo to brez vseh ovinkov. Gospod Šušteršič je zašel v slabo, pokvarjeno družbo in dobesedno se je na njem uresničil star nemški pregovor: »Schlechte Gesellschaften verderben gute Sitten!« Posledice niso izostale in danes smelo trdimo, da se že oglašajo glasovi, ki trdijo, da je bil Gutmanov sistem objektivnejši nego Šušteršičev. Da možakar nima dovolj samostojnosti, o tem pač nikoli nismo dvomili, ko smo opazili naraščajoče grebene naših naivnih uradnikov. Iznenadilo nas tudi ni, ko nam je postalo vsaki dan očividneje, da je postajenačelnik prav za prav »akademik« Košir in Šušteršič le njegova marioneta. Toda, da bomo kedaj doživeli sramotno dejstvo gledati našega načelnika pod vplivom takih ljudi kakor so razni Adolf Müllerji, tega vendar nismo pričakovali. In vendar se je zgodilo.

Da se sploh to človeče upa v javnost, že to dejstvo dokazuje, da na postaji ni vse v redu. Ker je pa z ozirom na splošno priljubljenost tega moža(?) težko najti primernih objektov, kjer bi lahko nemoteno odkladal prirojene izbruhe svoje surovosti, zato si je poiskal poseben delokrog, ki se razteza okrog postajnih stranišč. Tam je našel nesrečne žrtve v podobi postajnih čistilk in tem vcepa svoje kulturne pojme po izkušnjah turško-italijanske vojne. Žalostno je le, da je našel pri gosp. postajenačelniku poslušnih ušes in da le-ta nima potrebnega smisla za prav in neprav. V podrobnosti se za danes ne bomo spuščali, povemo pa tako gosp. načelniku kakor gosp. Müllerju, da bomo neizprosno izvajali konsekvence do skrajnosti, brez ozira na javen škandal, ki jim bo sledil, če nesrečne ženske ne bodo imele miru in če se njih službene razmere ne uredi pravično v smislu bivših časov.

Rdeča straža.

Še nekaj kar precej smrdi po korupciji. Iz uradniških krogov se nam piše: Početkom letošnjega leta je zapustil svoj slavni delokrog v ljubljanski kurilnici državnih železnic poročevalec »Grazer Tagblatt« gosp. pl. Ohm in se podal v zasluženi pokoj, katerega mu seveda vsi privoščimo. Vzlic temu pa, da je njegovo mesto že čez pol leta izpraz-

njeno, se do danes še ni razpisalo in hudo-mušni ljudje trde, da to zaradi tega ne, ker baje kranjski »Deutscher Volksrat« še ni mogel najti dovolj zagrizenega Nemca, ki bi v kurilniški službi opravljal posle agitatorja za Trutzbürg in Germanio ter posebno še za novo društvo »deutscher Staatsangestellter in Laibach«. Sploh se o tej kurilnici čuje kaj čudne stvari, kajti tudi mesto načelnikovega namestnika še ni zasedeno in tudi ne razpisano. V kolikor nam je znano, se je za to dvojno mest potegovalo že več prosilcev, ki so bili pa vsi odklonjeni. Zakaj? Tudi notranje razmere baje niso popolnoma zdrave in je posebno neki poduradnik, katerega so uslužbenci postavili v kategorijo »mezzomatto«, jako podoben petelinu na gnojišču. Po mojem mnenju, bi bilo jako umestno, da se tem razmeram nekoliko več pozornosti posveti in da se zanje pobrigajo tisti sloji, kateri imajo varstvo narodnih svetinj vedno na koncu jezika. Morda jih te vrstice spomnijo na njih dolžnost.

—n—r

„On povzdiguje poduradniški stan“, tako približno so se glasile splošno besede, ki so šle v Ljubljani od ust do ust, ko smo v naši zadnji številki pribili detektivsko naravo oficijanta Eršena od VIII. oddelka tržaške direkcije. Možakarju seveda baje to ni bilo všeč in zgražal se je nad našim dopisom na tak način, da mu moramo nehote posvetiti še par vrstic. To pa ne storimo zaradi njegove neznatne osebe, temveč zato, da tudi javnost spozna koruptne razmere, ki so zavladale pod Galamboševim režimom. Pred vsem si dovoljujemo skromna vprašanja: Ali je tržaškemu ravnateljstvu znano, da je prevoznik premoga v Spodnji Šiški gosp. Fran Marinko na izrecno zahtevo Eršena slednjemu dal dvajset kron ter mu plačal dve večerji zato, da mu le-ta poskrbi znižanje najemnine za železniški svet, ki ga ima neželjeznik Marinko v najemu in da mu je obljubil še več ko postane stvar perfektna? Ali je ravnateljstvu znano, da je Eršen zahteval provizijo tudi za svojega spremljevalca, ki je bil baje tudi organ direkcije in po Eršenovem izreku »ubog hudič«? Ali ima res Eršen tako velik vpliv pri ravnatelju, da bo poskrbel, da dobi edino le gosp. Fran Marinko v Spodnji Šiški pravico za prevažanje premoga strankam, ki so doslej tozadevno svobodno odločale?

Mi smo gotovo zadnji, ki bi dvomili o resničnosti omenjenih dejstev, ker se pa vendar sramujemo, da se gode take lumarije v imenu ravnateljstva in ker smo sploh neizprosni sovražniki vsake korupcije, zato pričakujemo, da bo ravnateljstvo na primeren način javnosti povedalo, da so take govoriče vsaj — pretirane.

Celje.

Železničarji bodo najbrž mislili, da se nam tukaj v Celju zares izvrstno godi, ker se o naši postaji le redkokdaj kaj čita. Toda vzroka imamo dovolj, da se zopet oglašimo. Z delavci se tukaj postopa kakor s sužnji. Gosp. načelnik in pa njegov trabant Soršak jih priganjata kakor živino. Za svoje dolgotrajno in naporno delo pa dobivajo delavci le borno plačo. In to še ni dovolj. Zmerja se jih z lenuhi, tatovi, potepuhi, postopači itd. Pojavil pa se nam je sedaj rešitelj v obliki nemško-nacionalnega Reichsbunda. Menda bode ta jara gospoda delala čudeže. Saj so v tej nepotrebnici organizaciji vendar sami ljubljenci gospoda načelnika Köglerja. Na kak način se pri nas rešuje socialno vprašanje, vam takoj povemo. Dva delavca-reichsbändlerja — pristna germana Kompan in Krivec imata takozvani akord v skladišču. Ampak če se le nekoliko potrudita, sta s svojim delom že ob 8. uri gotova, potem pa ves dan nimata družega opravka, nego da odjemata postreškom kruh. Postreški si morajo kupiti letne vstopnice za kolodvor, za služek jim odjemata ta dva germana, seveda pod patronanco gospoda načelnika. Kadar pa nimata že ničesar družega opraviti, pa posedata v gostilni. Toda to bi nam še ne bilo dalo povoda, da se pečemo s to kliko. So druge stvari. Ti ljudje nesramno blatijo naše sodruge.

Že nekaj časa so se v tukajšnjem skladišču in vozovih pojavili slučajji, da je zmanjkalo raznih stvari. Posebno pa so šle tatovom sveže goveje kože v vlast. Da pa odvalijo krivdo od

sebe, je nek tak značaj zapisal v stranišču na zid: »sodrug Filipič je tat«. Postajenačelnik in Soršak sta seveda hlastno pograbila za priložnost in sta dala sodruga Filipiča aretirat, najbrž menda zato, ker je organiziran. Orožpa je z aretiranim postopal tudi prav surovo. Ko je videl v vodi neko vrečo, je moral sodr. Filipič do kolena v ledenomrzlo vodo in izvleči vrečo. Toda ko se je vsebino iztreslo iz vreče, se je videlo, da so bile v njej le utopljene mlade mačke. Kaj je bilo nadalje s temi mačkami, ne vemo. Morda si jih je vzel Soršak ali pa načelnik za spomin, ali pa so poslali morda celo v muzej. Kmalu pa se je izkazalo, da je sodr. Filipič nedolžen. Zasačili so namreč nekega sprevoznika iz Maribora, ki je strasten agitator za Reichsbund, dasiravno ne zna popolnoma nemškega jezika.

Sedaj pa še nekoliko o tukajšnjem Reichsbundu. Predsednik pod zaščito postajenačelnika ustanovljene podružnice Reichsbunda je g. Graf. Ta je sicer nemec, pozabil pa je, da se ima le socialnim demokratom zahvaliti, da je sedaj poduradnik. Zato pa sedaj kaj marljivo denuncira sodruga, ki na shodih govorijo. Njegov namestnik pa je g. Soršak, seveda tudi pristen german. Za tega dičnega gospoda začneja človek šele pri poduradniku. Blagajnik je neki Golob, katerega brat Janez je črn klerikalec, drugi brat pa zagrizen pristaš N. D. O. In cela ta tovaršija si je enaka v sovraštvu do delavcev, ki so drugega mišljenja. Najlepše pri tem pa je, da je že prej omenjeni Janez Kompan prvi zapisnikar, ki pa reva še pisati ne zna. Imajo še par drugih odbornikov, ki so pa vsi vredni tovariši že imenovanih. Članov pa šteje podružnica Reichsbunda komaj toliko, da so spravili odbor skupaj. Skoraj bi bili pozabili na častne člane Reichsbunda. Tu je v prvi vrsti imenovati uradnega načelnika celjskega mesta, dr. Ambrožiča, ali kakor se nam imenuje: Ambroschütz. Pristen german; doma je nekod iz Vipavskega, se par drugih takih »železničarjev« prišteva Reichsbund svojim častnim članom.

Toliko za danes in če bo treba, če drugič kaj.

Domače vesti

Žrtev poklica. Dne 5. t. m. je umrl v 41. letu svoje starosti sodr. Andrej Marinič, premikač južne železnice v Gorici. Zapustil je ženo in dvoje nepreskrbljenih otrok. S pokojnim je organizacija izgubila enega najboljših sodrugov. Vesten je bil do skrajnosti v svojem poslu kakor tudi v organizaciji. Ko je meseca februarja pri premikanju na južnem kolodvoru obvisel med stopnicama dveh voz in ga je vlak vlekel seboj nad 20 metrov daleč, dokler ni strojevodja opazil kritičen položaj pokojnega in ustavil vlak, se je Marinič močno prestrašil. Od tistega časa je moral ostati doma in je kiral, dokler ga ni rešila smrt njegovih bolečin.

Kako je bil ranjki splošno priljubljen, je pričala velika množica, ki ga je spremila k zadnjemu počitku. Goriški sodrugi so svojemu nepozabnemu tovarišu podarili krasen venec z rdečimi naglji in trakovi. Pa tudi uradniško osebo je darovalo lep venec. Centralno organizacijo železničarjev, katere član je bil pokojnik skozi dolgo vrsto let, je zastopal sodr. Kopač.

Pokojnik je postal žrtev svojega poklica in bo ostal vsem zavednim delavcem, posebno pa železničarjem v živem spominu. Bodi mu zemljica lahka!

Ponesrečeni železniški delavci. Pri rimskotopliški postaji je delalo na skladišču za material več železniških delavcev, med njimi tudi Ignac in Josip Repin in Ivan Čuješ iz St. Marjete. Polagali so tračnice drugo vrh druge in ko so jih nakupičili eno skladnico, so šli obadva Repina in Čuješ nanjo, da bi poravnali. Komaj so pričeli s poravnanjem, se zrušijo podboji, ki so bili za podlago, skladnica se podre in stisne delavcem noge. Ignacu Repinu je noge hudo zmečkalo in so ga morali prepeljati v celjsko bolnico. Druga dva delavca sta dobila bolj lahke poškodbe in ostaneta v domači oskrbi.

INOZEMSTVO.

Železniška nezgoda pri Parizu. V bližini pariškega severnega kolodvora se je 10. t. m. zgodila težka železniška nezgoda. Iz

Chantillyja prihajajoč osebni vlak je ob 4. uri 45 min. popoldne prevozil most v Marcadette. Nasproti mu je privozil stroj iz Lacapellske zaloge po istem tiru, po katerem je vozil osebni vlak. Stroja sta z vso silo trčila skupaj in sta se zarila drug v drugega. Več voz osebnega vlaka je bilo prevrnjenih. Eden voz je popolnoma razbil. Med potniki je nastala velika zmešnjava. Vsakdo je skušal se čimprej rešiti. Iz vozov je bilo slišati stokanje in klici na pomoč. Vlakovno osebje se je takoj lotilo rešilnega dela. Do 1/2 7. ure zvečer so dobili tri mrtve in sedem težko ranjenih izpod razvalin vlaka. Mnogo je lahko ranjenih. Vzrok nezgode je neznan.

Strahovit boj v vlaku. V brzovlaku, ki vozi med Parizom in Bordeauxem s hitrico 80 kilometrov, se je izvršil v petek 1. t. m. zvečer na podnožni deski strahovit boj med orožnikom in jetnikom. Orožniški stražmojster Deluche je spremljal jetnika Lalana iz Pariza v Bordeaux. Malo pred Bordeauxem je prosil Lalan stražmojstra naj ga pusti na stran. Orožnik ni slutil nič hudega in mu je dovolil ter ga je spremil do stranišča. Jetnik je zaprl za sabo vrata. Orožniku se je zdelo to sumljivo, pa je odprl vagonova vrata in je zagledal jetnika na podnožni deski, ki se je deske tesno oprijemal in je skušal skočiti z nje. Orožnik je skočil za beguncem na desko, kjer se je završil med njima strahovit boj, lekom katerega sta oba padla z deske pod vlak. Stražmojstra je dohitela pod kolesi smrt, Lalan pa se je nevarno poškodoval, a kljub temu sbežal. Vendar so ga kmalu prijeli.

TEHNIČNI PREGLED

Elektrika v morju. Velik načrt se bliža uresničenju. Na obali severnega morja, kjer je razlika med prvo in oseko največja v Evropi, kjer vzkipe časi morski valovi orjaške ogromnosti, bodo izkoristili moč morskih valov za proizvodnjo elektrike. Pogosto so se že pojavljali podobni načrti, toda noben se ni mogel uresničiti. Na francoski in severnoameriški obali so večkrat ustanovili naprave za izkoriščanje morskih valov. Napravili so kolešče, kjer so morski valovi dvigali vzvode in jih zopet spuščali; na ta način so hoteli poganjati motore. Druga misel je bila, da napolnijo jeze ob plimi z morskovo vodo. Ob oseki bi nabrano morskovo vodo iz jezov odvedli v padcu in na ta način gonili dinamostroje. Večina teh podjetij se ni obnesla tako, kakor so upali, in so v kratkem času propadla. Vendar pa ti neuspehi niso ustrašili iznajdljivih glav, da ne bi nadalje premišljevali in študirale, kako bi izkoristili ogromne sile morskih valov. Nekaj časa sem hamburški inženir Pein resno razmišljal o ustanovitvi električne naprave, ki bo dobivala gonilno moč od morskih valov, Pein se že skoro dvajset let uspešno peča z rešitvijo problema. Večkrat je zgradil postaje za poskuse in na podlagi svojih izkušenj upa, da se bo stvar tudi v veliki meri izplačala. Pri Gurumu v severnem morju namerava postaviti nalašč v ta namen ustanovljena družba ogromno električno napravo, ki bo po Peinovem načrtu izkorščala silo morskih valov za pridobivanje elektrike. Stroški naprave so preračunjeni skoro na 6 milijonov kron. Peinova misel je, napraviti velik jez, ki bi pritekala vanj morskova voda ob plimi. V prekope bi postavili turbine, ki bi se lahko premenjavale, tako da bi jih voda gonila ob pritoku in odtoku. Turbine bi potem gonile dinamostroje, ki bi proizvajali elektriko; elektriko bodo potem odvajali takoj naprej ali pa jo bodo nabirali v akumulatorjih. Za prve na prave računajo, da bodo v enem letu proizvedle električne sile za 44 milijonov kilovatnih ur. Ker se je na desetino te elektrike že naročilo več podjetij upa podjetniška družba, da ji bo možno elektriko oddajati mnogo ceneje, kakor so jo pridobivali doslej. Najpreje bodo postavili elektrarno s 7500 konjskimi silami družba upa z elektriko te elektrarne preskrbovati vso severno Nemčijo.

Najpotrebnejša dela so že precej uspela in smo lahko radovedni, v koliko se bo obnesel ta poskus, ki hoče izročiti silo morskih valov v človekovo službo.

Naznanilo upravištva.

Povodom letnega zaključka prosimo vodstva krajevnih skupin in vplačevalnic, naj pošljejo obračune in denar za prispevke, ki so jih nabrali v mesecu decembru, najkasneje do 27. decembra, da jih more centrala še dobiti do 31. decembra t. l. in jih priobčiti v poročilu za leto 1911.

Vse pošiljalce, ki dospejo centrali po 31. decembru za leto 1911 se ne more oziirati pri poročilu za to leto, kar bi porzročilo, da bi se računski zaključki skupin ne vjemali z istimi centrale, in bi dali povod raznim reklamacijam.

Istotako prosimo, da se obračuna na gori omenjeni način tudi druge zneske, kakor n. pr. za koledarje itd.

Nadalje morajo skupine in vplačevalnice s 1. januarjem 1912 vzeti v porabo nove blagajniške knjige, ki jih je centrala že razposlala. Ako še katera skupina ali vplačevalnica ni dobila nove blagajniške knjige, naj jo takoj naroči in naj staro, popolnoma izpisano knjigo predloži centrali na vpogled.

Vršijo se sledeči shodi:

Na Pragerskem: 19. decembra 1911; dnevni red: 1. Situacijsko poročilo; 2. Uvedba posmrtnih odpravnin; 3. Starbinska in stanovanjska zadruga južnih železničarjev.

V Celju: 20. decembra 1911; dnevni red kakor za Pragersko.

V Ljubljani: 21. decembra 1911; dnevni red: 1. Situacijsko poročilo; 2. Uvedba posmrtnih odpravnin.

Na Opčinah: 22. dec. 1911; dnevni red: Uvedba posmrtnih odpravnin.

V Trstu, 23. decembra 1911; dnevni red: Situacijsko poročilo.

V Gorici, skupina I., 27. decembra 1911; ob 7. uri zvečer; Občni zbor.

V Gori, skupina II. in III., 28. dec. 1911; dnevni red: 1. Situacijsko poročilo; 2. Posmrtna odpravnina.

V Sv. Luciji: 29. decembra 1911; dnevni red: Posmrtna odpravnina.

Na Jesenicah: 30. dec. 1911; dnevni red: 1. Situacijsko poročilo; 2. Posmrtna odpravnina.

Kavarna UNIONE - Trst

Ulica Caserma in ulica Torre Bianca

— Napiitina je odpravljena. —

Velika zbirka političnih in leposlovnih revij
— in časnikov v vseh jezikih. —

10 zapovedi

za zdravje in 10 zapovedi za kmetovalca, vsake posebej tiskane, dobi vsak človek zastoj v lekarni Trnkoczy zraven rotovža v Ljubljani. V tej lekarni se tudi oddajo zdravila p. t. članom okr. bol. blagajne v Ljubljani, bol. zavodu c. kr. tob. tovarne in bolniške blagajne južne železnice.

Izdajatelj in odgovorni urednik Josip Kopač
Tiska Dragotin Priora v Kopru.